

Borysenko A. S.

Emets A. V.

University of State Fiscal Service of Ukraine

THE MODERN INFORMATIONAL FORM OF CUSTOMS CONTROL IN THE FRAME OF THE "SINGLE WINDOW" CONCEPT AND IMPROVING THE CUSTOMS SECURITY OF THE STATE

Summary

The provisions of WMO documents, UN organizations devoted to the experience of implementing the "Single Window" mechanism of the WMO Framework Standards in foreign countries are explored. The role of the "Single Window" concept in the formation of a new information form of customs control is determined. The main provisions of the state strategy on the way of implementation of the provisions of the WMO Framework standards concerning the implementation of the "Single Window" mechanism are outlined in the article.

Keywords: safety standards, "Single Window", foreign trade, state regulation, information form of customs control.

УДК 33.021

Григор'єв Г. С.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Ненно І. М.

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У НАЦІОНАЛЬНОМУ МАКРОЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті досліджено розвиток інтеграційних процесів у національному макроекономічному середовищі в умовах глобалізації. Досліджено внутрішньогалузеву та міжгалузеву інтеграцію за горизонтальними, вертикальними та комбінованими напрямками. Запропоновано варіанти диверсифікації у національному макроекономічному середовищі. Визначено фактори негативного впливу на внутрішньогалузеву та міжгалузеву диверсифікацію національної економіки. Запропоновано інтеграційні процеси в національному макроекономічному просторі в рамках взаємопов'язаних етапів з урахуванням географічного та господарського сегментів.

Ключові слова: внутрішньогалузева та міжгалузєва інтеграція, диверсифікація, державне регулювання, національна економіка, глобалізація, внутрішнє та зовнішнє середовище.

Постановка проблеми. Для пріоритетного вирішення стратегічних завдань щодо забезпечення збалансованого фінансово-економічного розвитку національної економіки потребує удосконалення система інтеграційної складової у макроекономічному середовищі країни.

Інтеграційні процеси, які притаманні сьогодні національному макроекономічному середовищу, прийшли на зміну дезінтеграційним процесам, які супроводжували національну економіку в останнє десятиріччя. В умовах європейської інтеграції національного макроекономічного простору необхідно розширити позитивну тенденцію за всіма сегментами макросередовища, оскільки вона надає позитивний вплив на мобільність та модернізацію економіки, надає можливості на подолання технологічної відсталості та застосування сучасних технологій, сприяє залученню іноземних інвестицій та створенню нових робочих місць, що істотно забезпечить конкурентоспроможність діяльності національних суб'єктів господарювання в міжнародному соціально-економічному просторі. Інтеграційні процеси спонукають суб'єктів господарювання до активної рухливості та дають можливість маневрувати ресурсним забезпеченням.

Необхідно відзначити, що значна мобільність національної економіки має істотне значення для динамічного соціально-економічного розвитку й обороноздатності країни, що актуально в умовах військової агресії з боку сусідньої держави, сприяє найбільш раціональному використанню

наявних ресурсів, міжгалузєвій та внутрішньогалузєвій інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним питанням внутрішньогалузєвої та міжгалузєвої інтеграції у національному макроекономічному просторі присвячені наукові дослідження І. Ансоффа [1], Т. Загорної, Н. Кушнір, Є. Масленнікова [2–3], О. Побережець [4], П. Саблук [5], Ю. Сафонова та інших вчених.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Втім, сучасний розвиток інтеграційних процесів у національному макроекономічному середовищі в умовах глобалізації потребує подальшого дослідження.

Мета статті полягає в дослідженні розвитку інтеграційних процесів у національному макроекономічному середовищі в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтеграція (від лат. "integrum" – «ціле», лат. "integratio" – «відновлення») – це процес взаємодії відповідних сегментів макроекономічного середовища. Інтеграційні процеси у макроекономічному середовищі відбуваються постійно і досить об'єктивно відображають зміну фінансово-економічної та соціальної кон'юнктури у галузях міжнародної (національної) економіки. Види та рівні інтеграційних процесів у макроекономічному просторі відображені на рис. 1.

Процесами внутрішньогалузєвої інтеграції охоплені практично всі галузі макроекономічного середовища. Інтеграція на рівні галузі здій-

снюється за допомогою виникнення інтегрованих корпоративних структур вертикальної та горизонтальної спрямованості. Вертикальна інтеграція суб'єктів господарювання визначає механізм централізації процесів господарської діяльності. В основі вертикальної інтеграції лежить виробничо-технологічна неподільність процесів господарської діяльності суб'єктів, яка забезпечує ефективне його функціонування в макроекономічному середовищі.

Інтеграція на рівні галузі є одним з важливих чинників ефективності функціонування суб'єкта господарювання, зокрема здатності його швидко впроваджувати інновації у свою діяльність. Внутрішньогалузева інтеграція дає можливість здійснювати маневрування необоротними й оборотними активами, робочою силою з метою їх більш раціонального та ефективного використання у господарській діяльності.

Інтеграція на рівні галузі характеризується [5–6] ефективністю розподілу ресурсів, які спрямовуються на господарську діяльність суб'єкта; раціональним використанням результатів науково-технічного прогресу; гнучкістю і високою адаптованістю до соціально-економічних умов, що змінюються; здібністю, що підвищується, до задоволення різноманітних потреб відповідних суб'єктів господарювання; якісною орієнтацією результатів господарської діяльності; кількісною орієнтацією результатів господарської діяльності; стійкістю матеріальних та фінансових відносин між суб'єктами господарювання.

Внутрішньогалузева інтеграція дає змогу концентрувати виробничі потужності у великих

(конкурентоздатних) суб'єктів господарювання та підвищувати здатність своєчасно реагувати на фактори впливу на результати їх діяльності. Достатньо масштабні суб'єкти господарювання використовують масштаб серійності та забезпечують результати діяльності у значній якісній та кількісній орієнтації.

Позитивний вплив внутрішньогалузевої інтеграції на розвиток відповідних сегментів макросередовища полягає в тому, що вона забезпечує застосування інноваційної складової в їх діяльності, що позитивно впливає на ефективність функціонування національної економіки. Сучасна внутрішньогалузева інтеграція підвищує конкурентні можливості суб'єктів господарювання на внутрішньому ринку і, що особливо важливо, у конкурентній боротьбі в міжнародному глобальному просторі. Необхідно також розуміти, що значна внутрішньогалузева інтеграція може сприяти посиленню монополізації сегментного ринку.

Зменшення кількості суб'єктів господарювання, які здійснюють однотипну діяльність, призводить до утворення суб'єктів-монополістів, які можуть диктувати свої умови з кількісною та якісною орієнтацією щодо результатів своєї діяльності (готової продукції, робіт, послуг). За результатами практичних досліджень відомо, що процес вертикальної внутрішньогалузевої інтеграції може привести в перспективі до подорожчання результатів діяльності суб'єктів, але система державного регулювання доступними та ринковими заходами повинна стимулювати формування збалансованого рівня централізації

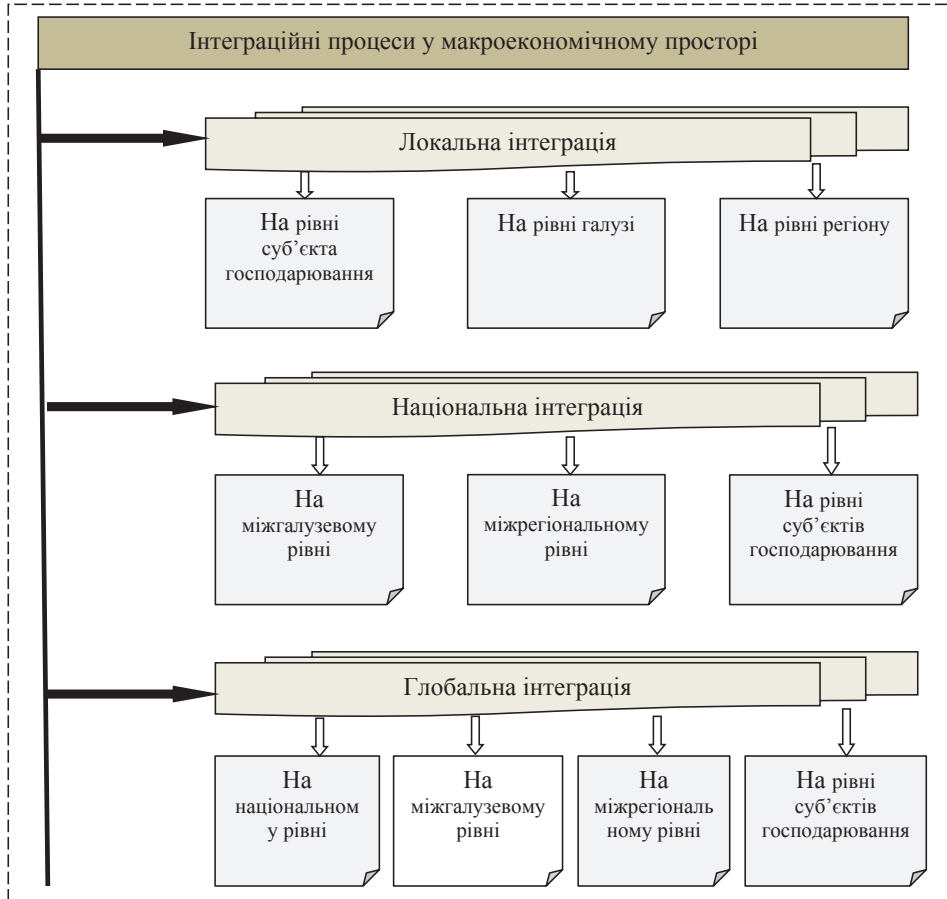

Рис. 1. Інтеграційні процеси у макроекономічному просторі

в тій чи іншій галузі національної економіки. На нашу думку, більш цілеспрямованим, адресним та стратегічним має бути державне регулювання процесу централізації в оборонно-промисловому сегменті національної економіки. Вжиття сучасних державних заходів щодо реалізації стратегії централізації військового виробництва сприятиме підвищенню ефективності військово-промислового сегменту національної економіки, посиленню його ролі в структурі національної економіки, більш ефективному вирішенню проблем підвищення її мобілізаційного потенціалу та забезпечення деокупації тимчасово окупованих територій, а також територій, де здійснюються антитерористичні операції.

Серед відомих сучасних вертикальних об'єднань у національному макроекономічному середовищі слід назвати Донбаську паливно-енергетичну компанію (ДТЕК). ДТЕК – найбільша приватна вертикально-інтегрована енергетична компанія України. Суб'єкти господарської діяльності ДТЕК формують виробничий ланцюг від видобутку і збагачення вугілля до генерації й постачання електроенергії в національне та міжнародне середовище. Результати вертикальної внутрішньогалузевої інтеграції ДТЕК такі: понад п'яти млрд. грн. інвестицій у національну економіку; застосування сучасної техніки та технологічного обладнання; модернізація сімнадцяти енергоблоків ТЕС; найбільша газова свердловина у Східній Європі та найбільша в Україні вітростанція. Необхідно також підкреслити, що ДТЕК реалізує масштабну програму соціального партнерства, впроваджує міжнародні стандарти охорони праці, промислової та екологічної безпеки, інвестує ресурси у систему децентралізації в Україні. ДТЕК – це понад 75 тис. осіб, 66 підприємств у 11 регіонах України, понад 3,3 млн. побутових і промислових споживачів, забезпечених електроенергією та теплом [7].

Вертикальна внутрішньогалузева інтеграція в умовах сьогодення може бути ефективним механізмом впровадження інновацій. Поєднання активів суб'єктів господарювання створює більше можливостей для реалізації інноваційних проєктів, а також розподіляє між партнерами ризик та складнощі їх діяльності і просування своїх результатів діяльності на внутрішній та зовнішній ринки. Як приклад успішної реалізації інновацій у вертикальних об'єднаннях слід назвати холдинг «Миронівський хлібопродукт» (МХП) [8], який першим в Україні поєднав вирощування власних зернових культур, їх переробку, всі стадії процесу виробництва курятини. Вертикальна внутрішньогалузева інтеграція у цьому випадку забезпечує повний контроль за якістю, собівартістю – «від поля до столу». Унікальна бізнес-модель та інтенсивні капіталовкладення у розвиток і будівництво нових виробничих об'єктів з високим рівнем ефективності – головна перевага вертикальної внутрішньогалузевої інтеграції порівняно з внутрішніми та зовнішніми конкурентами. Вертикальна інтеграція бізнесу гарантує МХП стабільно високі стандарти якості, а також контроль над собівартістю фінальної продукції завдяки великим масштабам виробництва, що особливо важливо в умовах української економіки, що розвивається. З огляду на зростання виробництва курятини МХП планує і надалі самостійно забезпечувати себе основними інгредієнтами (кукурудзою, пшеницею, соняшником, соєю) для виробництва комбікормів.

Компанія також продовжує знаходити додаткові способи використання відходів виробництва. Так, сьогодні МХП використовує лущиння соняшнику для підстилки в пташниках і як паливо для отримання парової енергії на комбікормових заводах компанії. МХП також використовує курячий послід як добриво для вирощування зернових. З 2012 р. діє біогазова станція на птахофабриці «Оріль-Лідер» (Дніпропетровська обл.). Компанія продовжує підвищувати свій рівень енергонезалежності, що сприятиме ефективності господарської діяльності.

Горизонтальна інтеграція – це процес взаємодії суб'єктів господарювання «по горизонталі» з урахуванням їх спільної діяльності, результати якого мають однорідну або подібну форму. Горизонтальна інтеграція – це форма внутрішньогалузевого кооперування здебільшого однотипних або подібних суб'єктів господарювання, яка забезпечує поглиблення спеціалізації окремих сегментів єдиного технологічного ланцюга, або територіально інтегрованих процесів з метою реалізації кількісних та якісних орієнтирів у господарській діяльності суб'єктів, що впливає на їх ефективність. Особливість горизонтальної внутрігалузевої інтеграції полягає у впровадженні спільної стратегії збуту результатів господарської діяльності суб'єктів. Ця стратегія передбачає встановлення кооперативних зв'язків між суб'єктами господарювання. Горизонтальна внутрігалузева інтеграція досить поширена в агропромисловому комплексі України [9].

В наукових дослідженнях чітко позначилося розуміння сутності та змісту горизонтальної інтеграції як системи виробничих відносин щодо перерозподілу ресурсів суб'єктів виробничої діяльності для освоєння нових технологій, товарів, послуг, ринків збуту тощо. Горизонтальна інтеграція ефективно виконує свої функції в умовах ринкової економіки для якої характерна мінливість у пропозиції та попиту товарів, робіт, послуг, а також забезпечує ринкову стійкість суб'єктів господарювання. Процес горизонтальної інтеграції у своїй сутності пов'язаний зі створенням диверсифікованих виробничих сегментів. Диверсифікація є багатоаспектним терміном. У найзагальнішому вигляді диверсифікація – це процес розширення сфери діяльності суб'єкта господарювання національної економіки в нових напрямках.

І. Ансофф [1], М. Горт, К. Бері, Р. Кунц, Н. Куденко, Н. Рудик трактують диверсифікацію так:

- стратегія, що дає змогу суб'єкту господарювання використати поточні переваги в нових сферах діяльності за умов істотної мінливості середовища господарювання;
- одночасне обслуговування суб'єктом господарювання декількох ринків;
- збільшення кількості галузей, в яких функціонує суб'єкт господарювання;
- вона не означає, що суб'єкту господарювання слід братися за будь-яку можливість, він повинен виявити для себе напрям, де знайде застосування накопичений ним досвід, або напрям, який буде сприяти усуненню недоліків сьогодні;
- вона передбачає виявлення саме того виду діяльності (продукції), в якій можна найбільш ефективно реалізувати конкурентні переваги суб'єкта господарювання;
- стратегія, яка передбачає вихід суб'єкта господарювання у нові для нього сфери бізнесу;
- процес проникнення суб'єкта господарювання в нові галузі виробництва та географічні

сегменти ринку з метою зниження ризику його операцій.

Диверсифікація відображає діалектичну єдність концентрації і деконцентрації діяльності суб'єкта господарювання та базується на кооперації або спеціалізації [10]. Спеціалізація діяльності суб'єкта господарювання заснована на диференціації національних виробництв, зосереджена на виробництві певної продукції (послуг, робіт) для інтенсивного обміну продукцією, послугами, інформацією у макроекономічному просторі. Внутрішньогалузева спеціалізація насамперед пов'язана з галузями, які застосовують результати науково-технічної діяльності. Кооперація діяльності суб'єкта господарювання – це форма тривалих раціональних виробничих зв'язків, що встановлюються між спеціалізованими суб'єктами господарювання. Кооперація діяльності суб'єкта господарювання характеризується об'єктом співробітництва або сферою господарської діяльності, у якій виникає взаємодія; методами співробітництва (організаційними формами й засобами). Необхідно відзначити, що диверсифікація може відбуватися на всіх рівнях макроекономічного середовища: від суб'єкта господарювання до національного господарства загалом, зокрема у відповідних сферах і галузях економіки.

Макроекономічному середовищу притаманні різні варіанти диверсифікації. У масштабах національної економіки диверсифікація пов'язана зі змінами її галузевої структури та галузевої орієнтації. Диверсифікація може також бути на рівні регіону, виробничої діяльності, за сегментом (диверсифікація власності, диверсифікація інвестиційних ресурсів, диверсифікація кредитних ризиків, диверсифікація валютних ризиків, диверсифікація доходів тощо). Але досить пріоритетним і актуальним для національної економіки в умовах європейського вектору розвитку є диверсифікація у сфері виробничої діяльності. Економічна сутність її виражається відносинами щодо організаційно-економічного об'єднання різноманітних сегментів виробничої діяльності суб'єктів господарювання.

Диверсифікація виробничої діяльності (внутрішньогалузевої або міжгалузевої) визначає процес проникнення спеціалізованої виробничої діяльності в нові галузі і технологічні сегменти. Диверсифікацію можна класифікувати за такими ознаками:

- залежно від номенклатури результатів діяльності суб'єкта її можна поділити на міжгалузеву і внутрігалузеву;

- залежно від типу виробничої організаційно-економічної інтеграції її можна поділити на вертикальну та горизонтальну.

Необхідно відзначити, що організаційно-економічне об'єднання виробничої діяльності суб'єктів різних галузей національної економіки пов'язано з горизонтальною інтеграцією, а об'єднання різних технологічних ступенів обробки активів суб'єктів – з вертикальною інтеграцією.

Зазначені види диверсифікації мають відповідну взаємозалежність. Під час диверсифікації виробничої діяльності в нові для себе сфери і галузі суб'єкти розширюють перелік (асортимент) результатів діяльності і поступово перетворюються на багатогалузеві господарські комплекси. Міжгалузева диверсифікація – це насамперед організаційно-економічна взаємодія суб'єктів господарювання різних галузей національної економіки та один з варіантів горизонтальної інтеграції.

Диверсифікація горизонтального типу здійснюється, як правило, в рамках корпоративного сегменту. Відзначимо, що інтенсифікація процесів міжгалузевої диверсифікації визначає сучасний етап соціально-економічного розвитку національного макроекономічного середовища країни.

Горизонтальна інтеграція, яка заснована на міжгалузевій диверсифікації, об'єднуючи суб'єктів різних виробничих галузей і сегментів господарської діяльності, формує багатогалузеві господарські комплекси, які зближують самостійні і незалежні один від одного сектори національної економіки.

Відзначимо, що горизонтальна інтеграція диверсифікованого виду здійснюється як на рівні суб'єкта виробничої діяльності, так і на регіональному рівні. В умовах сьогодення та європейського вектору розвитку національного макроекономічного середовища значне поширення отримує горизонтальна інтеграція саме на регіональному рівні. Горизонтальна інтеграція на регіональному рівні – це одночасний розвиток багатьох не пов'язаних один з одним видів господарської діяльності, що забезпечує розширення переліку (асортименту) виробленої продукції, робіт (послуг) на певній території країни.

На рівні регіонального географічного сегменту в умовах сьогодення активно розвивається диверсифікація, пов'язана з розширенням номенклатури переліку (асортименту) виробленої продукції, робіт (послуг).

Ініціаторами взаємозв'язку між суб'єктами господарювання за географічним розміщенням на відповідній території національного простору виступають державні регіональні інституції, функціональними обов'язками яких повинні бути аспекти соціально-економічного розвитку відповідної території.

Регіональна міжгалузева диверсифікація, особливо в умовах децентралізації, дійсно актуальна в умовах реалізації державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 р. [11–12], яка визначає пріоритети державної регіональної політики та основні завдання центральних і місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, спрямовані на досягнення визначених пріоритетів, а також передбачає узгодженість державної регіональної політики з іншими державними політиками, які спрямовані на територіальний розвиток.

Останні тенденції фінансово-економічного та соціального розвитку регіонів України в умовах незалежності спонукали визначити основні пріоритети державної регіональної політики: підвищення конкурентоспроможності відповідних географічних сегментів національного макроекономічного простору та зміцнення їх ресурсного потенціалу; забезпечення розвитку людських ресурсів з урахуванням міжнародного розподілу праці; ефективне державне управління у сфері розвитку регіонів з урахуванням їх потенціалу.

Внутрішньогалузева диверсифікація – це розширення асортименту (номенклатури) готової продукції (товарів, робіт, послуг), яку випускають (здійснюють) суб'єкти господарювання уздовж єдиного технологічного ланцюжка або за рахунок технологічно подібних товарів, робіт, послуг. Внутрішньогалузева диверсифікація пов'язана з продовженням виробничого ланцюжка й іноді виходить за межі певної галузі або суміжних галузей національного макроекономічного простору. Необхідно відзначити, що диверсифікація може

здійснюватися на всіх рівнях технологічного ланцюжка господарської діяльності суб'єктів національної економіки.

Негативний вплив на внутрішньогалузеву та міжгалузеву диверсифікацію національної економіки, на наш погляд, мають значний фізичний та моральний знос необоротних активів у суб'єктів господарювання; технологічний розрив між суб'єктами господарювання; дефіцит власного капіталу та інвестиційних ресурсів; незначна роль фондового ринку в міжгалузевій перетиді капіталу; обмежені потреби національного середовища у розширенні номенклатури асортименту (номенклатури) готової продукції (товарів, робіт, послуг); глобальна міжнародна конкуренція.

Необхідно відзначити, що ранжування аспектів диверсифікації дає змогу більш предметно визначити те, у яких умовах розвивається процес диверсифікації у національному макроекономічному середовищі; необхідність та масштаби сегментної державної підтримки.

В умовах агресивної політики з боку сусідньої держави та окупації частини національної території особливо уваги потребує процес диверсифікації в оборонно-промисловому сегменті національної економіки. Диверсифікація в оборонно-промисловому сегменті національної економіки – це організаційно-технологічна та фінансово-економічна єдність операційної діяльності у суб'єктів господарювання з метою одночасного задоволення потреб товарами, роботами, послугами військової і цивільної спрямованості. Диверсифікація забезпечує фінансово-економічну стійкість суб'єктів господарювання в умовах значного попиту в оборонній продукції, тобто диверсифікація виконує таку відтворювальну функцію, як демпфірування циклічних коливань в нестабільних макроекономічних умовах. Диверсифікація оборонно-промислового сегменту національної економіки буде особливо привабливою для інвесторів, що забезпечить його інноваційний розвиток та географію ринку збуту результатів діяльності. Тому диверсифікація оборонно-промислового сегменту національної економіки буде сприяти адаптації їх суб'єктів до ринкових умов, зміцненню військової, фінансово-економічної, технологічної, енергетичної, екологічної, продовольчої та інших складових безпеки національного макроекономічного середовища.

Необхідно відзначити, що створення горизонтально-інтегрованих суб'єктів диверсифікованого типу з метою їх капіталізації має вимушений характер. Міжнародний досвід свідчить про те, що горизонтально-інтегровані суб'єкти мають більш низьку ефективність порівняно зі спеціалізованими суб'єктами господарювання. За досягнення достатнього рівня капіталізації диверсифікована операційна діяльність змінюється спеціалізованою. Взаємозв'язок спеціалізації і диверсифікації операційної діяльності має реверсивний характер. Сутність зазначеного явища полягає в тому, що спеціалізація операційної діяльності, досягнувши певної точки, стимулює диверсифікацію, яка за досягнення певних меж стає основою спеціалізації, але вже на більш високому рівні.

Ефективність фінансово-економічного розвитку національного простору в умовах агресивного середовища багато в чому визначається рівнем інтеграції його складових, що особливо актуально для оборонно-промислового сегменту.

Інтеграційні процеси в національному макроекономічному просторі можуть здійснюватися в рамках взаємопов'язаних етапів з урахуванням

географічного та господарського сегменту. Географічний сегмент – відокремлювана частина діяльності суб'єкта з виробництва та/або продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг) у конкретному економічному середовищі, яка відрізняється від інших економічними і політичними умовами географічного регіону; взаємозв'язком між діяльністю в різних географічних регіонах; територіальним розташуванням виробництва продукції (робіт, послуг) або покупців продукції (товарів, робіт, послуг); характерними для географічного регіону ризиками діяльності; правилами валютного контролю і валютними ризиками в таких регіонах. А господарський сегмент є відокремлюваною частиною діяльності суб'єкта з виробництва та/або продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг), яка відрізняється від інших видом продукції (товарів, робіт, послуг); способом отримання доходу (способом поширення продукції, товарів, робіт, послуг); характером виробничого процесу; характерними для цієї діяльності ризиками; категорією покупців [3].

З достатнім ступенем умовності можна виділити три етапи інтеграційних процесів у національному макроекономічному просторі: перепрофілювання, реформування та структурізація. Перший етап перепрофілювання є першим кроком на шляху широкомасштабної інтеграції суб'єктів господарювання.

Перепрофілювання діяльності суб'єктів господарювання – це зміна технології операційної діяльності суб'єкта господарювання для випуску нової продукції (виконання робіт, надання послуг) з урахуванням географічного та господарського сегменту національної економіки. Завдяки сегментації та з урахуванням окремих умов суб'єкт національної економіки може зосередитись на відповідному сегменті (господарському або географічному) та визначити їх пріоритетність. Пріоритетність господарського сегменту базується на формуванні організаційної структурізації окремих суб'єктів національного макроекономічного середовища на основі результатів їх діяльності. Пріоритетність географічного сегменту потребує врахування організаційної структурізації за регіональною складовою. Реалізація етапу перепрофілювання дасть змогу скоротити витрати операційної діяльності, розширити доступ до внутрішнього та зовнішнього ринку збуту та підвищить конкурентоздатність в умовах мінливого агресивного середовища.

На етапі реформування необхідно вирішити завдання з розширення операційної діяльності суб'єктів з урахуванням модернізації необоротних активів і налагодження взаємозв'язків між суб'єктами національної економіки під впливом географічної та господарської сегментації. Цей етап буде сприяти обміну технологіями між суб'єктами національної економіки, що сприятливо позначиться на задоволенні її потреб та ефективності.

Етап структурних перетворень в рамках інтеграційних процесів у національному макроекономічному просторі включає в себе такі задачі: структурна перебудова галузевого комплексу країни в напрямі розширення виробництва високотехнологічної та сучасної продукції для задоволення потреб внутрішніх та зовнішніх споживачів; пріоритетний розвиток галузей, які переробляють сільськогосподарську сировину з урахуванням експортного потенціалу; розвиток військово-про-

мислового комплексу і поступове перетворення його на науково-промисловий комплекс з метою випуску озброєння, яке відповідатиме сучасним глобальним викликам та агресивному міжнародному середовищу; структурні перетворення в національному макроекономічному просторі з метою повного усунення дублювання в діяльності приватного і державного секторів в її складі тощо. Реалізація зазначеного етапу буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності національної економіки в міжнародному середовищі та забезпечить посилення обороноздатності країни.

В сучасних умовах значно актуалізується проблема забезпечення розвитку високотехнологічного сектору національної економіки за рахунок раціонального використання ресурсів. Можливість її рішення знаходиться в площині використання переваг національної економіки у форматі світового господарства, до яких належать наявність природних ресурсів; високий науково-дослідний потенціал; конкурентоспроможність робочої сили; наявність промислового та аграрного потенціалу; вигідне територіальне розташування країни. Невідкладними завданнями слід вважати визначення міжнародного формату участі національних та іноземних суб'єктів у формі правових норм і бізнес-проектів, що дає змогу залучити іноземний капітал в розвиток національної економіки, а також здійснення модернізації господарського комплексу, високотехнологічних галузей, транспортної системи, аграрного сектору та сфери послуг. При цьому важливо забезпечити вбудовування суб'єктів національного простору в міжнародні коопераційні ланцюжки, які забезпечать виробництво конкурентоспроможних товарів, зокрема з експортною орієнтацією. Необхідно розширювати застосування сучасних інноваційних технологій, які застосовуються в міжнародному середовищі. Найважливішим завданням системи державного регулювання є забезпечення кооперації з країнами, які є світовими технологічними лідерами в тій чи іншій галузі міжнародного середовища. [13] Міжнародна кооперація буде сприяти створенню нового технологічного укладу на основі поширення нанотехнологій, застосування сучасних матеріалів і джерел енергії.

З метою розширення та інтеграції всього високотехнологічного національного експорту доцільним є створення Національної корпорації по сприянню

розробкам, виробництву та експорту високотехнологічної продукції. Засновниками Національної корпорації повинні бути національні та провідні суб'єкти міжнародного економічного середовища. Забезпечення високої ефективності діяльності Національної корпорації повинно забезпечуватися за рахунок оптимального та ефективного використання відповідних ресурсів.

Висновки. Таким чином, інтеграційні процеси в національному макроекономічному середовищі відбуваються постійно і досить об'єктивно відображають зміну фінансово-економічної та соціальної кон'юнктури у галузях національної економіки. Розвиток інтеграційних процесів в національному макроекономічному середовищі є одним з важливих напрямів забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації. Внутрішньогалузева та міжгалузева інтеграція горизонтального, вертикального та змішаного типу буде сприяти цілеспрямованому розвитку суб'єктів національної економіки, орієнтованих на позитивні результати діяльності, зростання ділової та інноваційної активності.

Інтеграційні процеси в національному макроекономічному просторі запропоновано здійснюватися в рамках взаємопов'язаних етапів з урахуванням географічного та господарського сегментів. З'ясовано, що позитивними аспектами інтеграційних процесів у національному макроекономічному середовищі є ефективність розподілу ресурсів, що спрямовуються на господарську діяльність суб'єкта; раціональне використання результатів науково-технічного прогресу; гнучкість і висока адаптованість до соціально-економічних умов, що змінюються; здібність, що підвищується, до задоволення різноманітних потреб відповідних суб'єктів господарювання; якісна орієнтація результатів господарської діяльності; кількісна орієнтація результатів господарської діяльності; стійкість матеріальних та фінансових відносин між суб'єктами господарювання.

Розвиток економічних механізмів внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції, а також інтеграції національних і зарубіжних суб'єктів в рамках глобалізаційних процесів, експортна орієнтація результатів діяльності макроекономічного середовища стають необхідними умовами для досягнення стійких параметрів фінансово-економічного зростання національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Ансофф І. Стратегическое управление / И. Ансофф ; сокр. пер. с англ. ; науч. ред. и авт. предисл. Л. Евенко. – М. : Экономика, 1989. – 519 с.
2. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти : [моногр.] / за ред. Є. Масленнікова. – Херсон : Гринь Д.С., 2016. – 854 с.
3. Масленніков Є. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства : [моногр.] / Є. Масленніков. – О. : Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.
4. Побережець О. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства : [моногр.] / О. Побережець. – Херсон : Гринь Д.С., 2016. – 500 с.
5. Формування міжгалузевих відносин: проблеми теорії та методології / [П. Саблук, М. Малік, В. Валентинов]. – К. : ІАЕ, 2002. – 294 с.
6. Корпоративні відносини: методологія дослідження та механізми функціонування : [монографія] / [Л. Дмитриченко, А. Хімченко, М. Кужелев, М. Калініченко]. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2012. – 160 с.
7. Про ДТЕК: Місія, бачення, цінності / ДТЕК [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dtek.com/ua/about/misson>.
8. МХП: діяльність КСВ / МХП [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mhp.com.ua/uk/home>.
9. Скопенко Н. Особливості інтеграційних процесів АПК в Україні / Н. Скопенко // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2013. – Т. 18. – Вип. 2. – С. 163–172.
10. Ломачинська І. Світове господарство і міжнародні економічні відносини: основні риси та характеристики / І. Ломачинська. // Міжнародні економічні відносини : [навчальний посібник] / за ред. С. Якубовського. – О., 2015. – С. 21–27.
11. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.

12. Середньостроковий план пріоритетних дій уряду до 2020 р. / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id.
13. Ломачинська І. Інноваційна діяльність ТНК та її роль у розвитку світової економіки / І. Ломачинська, Л. Аджадж // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини і світове господарство. – 2016. – Вип. 7. – Ч. 2. – С. 74–78.

Григорьев Г. С.

Национальный университет «Киево-Могилянская академия»

Ненно И. М.

Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова

РАЗВИТИЕ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В НАЦИОНАЛЬНОЙ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОЙ СРЕДЕ

Резюме

В статье исследовано развитие интеграционных процессов в национальной макроэкономической среде в условиях глобализации. Исследована внутриотраслевая и межотраслевая интеграция по горизонтальному, вертикальному и комбинированному направлениям. Предложены варианты диверсификации в национальной макроэкономической среде. Определены факторы негативного воздействия на внутриотраслевую и межотраслевую диверсификацию национальной экономики. Предложены интеграционные процессы в национальном макроэкономическом пространстве в рамках взаимосвязанных этапов с учетом географического и хозяйственного сегментов.

Ключевые слова: внутриотраслевая и межотраслевая интеграция, диверсификация, государственное регулирование, национальная экономика, глобализация, внутренняя и внешняя среда.

Hryhoriev H. S.

National University of Kyiv-Mohyla Academy

Nyenko I. M.

Odessa I.I. Mechnikov National University

DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE NATIONAL MACROECONOMIC ENVIRONMENT

Summary

The article analyses the development of integration processes in the national macroeconomic environment in the conditions of globalization. The intersectional and intersectoral integration is analyzed in horizontal, vertical, and combined directions. Variants of diversification in the national macroeconomic environment are proposed. Factors of negative influence on the intra-industry and intersectoral diversification of the national economy are determined. Integration processes in the national macroeconomic space within the interconnected stages, taking into account the geographical and economic segments, are proposed.

Keywords: intra-industry and intersectoral integration, diversification, state regulation, national economy, globalization, internal and external environment.